

دانشگاه خوارزمی
دانشکده ادبیات و علوم انسانی

عنوان پایان نامه:

نقد و بررسی آثار داستانی ابراهیم یونسی

پایان نامه جهت دریافت مدرک کارشناسی ارشد

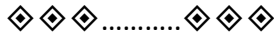
دانشجو: شهناز گیشگی

استاد راهنما: جناب آقای دکتر مسعود جعفری
استاد مشاور: جناب آقای دکتر محمد پارسا نسب

اسفند ۱۳۹۱

تقدیر و تشکر

جا دارد از بزرگوارانی که بی‌دریغ همراهی‌ام کردند تا این کار به پایان برسد سپاسگزاری کنم:

از استاد خردمند و محبوب، جناب آقای دکتر مسعود جعفری، که صبورانه سخت‌فهمی‌های این شاگرد را تحمل، و استادی و راهنمایی را در حق بنده تمام کردند، و نه فقط در این کار، که بنده در این مدت بسیار چیزهای بارز و والا از وجود ایشان دریافت کردم و آموختم، تشکر می‌کنم.

از جناب آقای دکتر محمد پارسانسب، که دلسوزانه، قدم به قدم در این کار از مشاوره و راهنمایی‌های ارزشمندشان دریغ نورزیدند، سپاسگزارم؛

و همچنین از استاد عزیز و نکته‌بین، جناب آقای دکتر محمد بیات، که قبول زحمت فرمودند و داوری این پایان‌نامه را به عهده گرفتند، تشکر می‌کنم.

همچنین از تمام اساتید گروه ادبیات، به خاطر آنچه که در این مدت از آن‌ها آموختم خالصانه تقدیر می‌کنم.

و در پایان از خانواده‌ی مهربانم، که اگر لطف و حمایت‌هایشان نبود، بدون شک در جایگاهی غیر این بودم، قدردانی می‌کنم؛ و از دوستان صادق و صمیمی‌ام که هرگز تنه‌ایم نگذاشتند بسیار سپاسگزارم.

این کار هرچند کوچک را تقدیم می‌کنم به:

روح ابراهیم یونسی

و

تمام کسانی که دغدغه‌ای به غیر از رنج‌های خود در زندگی دارند.

فهرست

۱	پیشگفتار.....
۳	فصل اول: مقدمه.....
۴	۱.۱. مقدمه.....
۴	۱.۱.۱. مسأله‌ی پژوهش.....
۵	۳.۱.۱. پیشینه‌ی پژوهش.....
۶	۴.۱.۱. روش و شیوه‌ی پژوهش.....
۶	۵.۱.۱. ساختار پژوهش.....
۸	فصل دوم: کلیات.....
۹	۱.۲. زندگی‌نامه‌ی و کتابشناسی ابراهیم یونسی.....
۹	۱.۱.۲. زندگی‌نامه.....
۱۶	۲.۱.۲. کتابشناسی.....
۱۶	۱.۲.۱.۲. تألیفات.....
۱۶	۲.۲.۱.۲. رمان‌ها.....
۱۷	۳.۲.۱.۲. ترجمه‌ها.....
۱۷	۱.۳.۲.۱.۲. رمان.....
۱۷	۳.۲.۱.۲. ترجمه‌ها.....
۱۷	۱.۳.۲.۱.۲. رمان.....
۱۸	۲.۳.۲.۱.۲. ادبیات و هنر.....
۱۸	۳.۲.۱.۲.۳. تاریخ و سیاست.....
۱۹	۴.۲.۱.۲.۳. تاریخ‌کرد.....
۱۹	۵.۲.۱.۲.۳. زمینه‌های دیگر.....
۱۹	۶.۲.۱.۲.۳. مقالات ترجمه شده.....
۲۰	۲.۲. رمان چیست؟.....
۲۶	۱.۲.۲. نگاهی به نقد جامعه‌شناختی در اروپا و سیر رمان اجتماعی در ایران.....
۲۶	۱.۱.۲.۲. سیر نقد جامعه‌شناختی در اروپا.....
۳۵	۲.۱.۲.۲. سیر رمان اجتماعی در ایران.....
۴۳	۱.۳. فصل سوم: یونسی و یونسی و یوطیقای داستان نویسی.....
۴۳	۱.۱.۳. یونسی و رمان اجتماعی.....

۴۷ ۲.۱.۳. یونسی و «هنر داستان نویسی»
۴۸ ۱.۲.۱.۳. روش و محتوای کتاب هنر داستان نویسی
۴۹ ۱.۱.۲.۱.۳ کلیات
۵۵ ۲.۱.۲.۱.۳ طرح
۵۷ ۳.۱.۲.۱.۳ داستان را چگونه باید گفت؟
۶۴ ۴.۱.۲.۱.۳ تنه‌ی داستان
۶۹ ۵.۱.۲.۱.۳ توصیف
۷۲ ۶.۱.۲.۱.۳ گفت و گو
۷۵ ۷.۱.۲.۱.۳ صحنه‌ی داستان
۷۷ ۸.۱.۲.۱.۳ بحران و انتظار
۷۷ ۹.۱.۲.۱.۳ اوج و پایان داستان
۸۱ ۲.۲.۱.۳ یونسی و ترجمه
۸۵ ۳.۲.۱.۳ یونسی و نقد
۸۶ ۴.۲.۱.۳ یونسی و رسالت نویسنده
۸۸ ۵.۲.۱.۳ یونسی و ادبیات اقلیمی
۹۱ ۶.۲.۱.۳ خواننده از دیدگاه یونسی
۹۲ ۷.۲.۱.۳ فرم و محتوای رمان از دیدگاه یونسی
۹۴ ۱.۴ فصل چهارم: نقد جامعه‌شناختی آثار و بررسی عناصر داستان
۹۵ ۱.۱.۴ مقدمه
۹۸ ۲.۴ خلاصه و نقد جامعه‌شناسی رمان‌ها
۹۸ ۱.۲.۴ خلاصه‌ی دعا برای آرمن
۹۹ ۱.۱.۲.۴ نقد جامعه‌شناختی رمان دعا برای آرمن
۱۰۴ ۲.۲.۴ خلاصه‌ی رمان گورستان غریبان
۱۰۶ ۱.۲.۲.۴ نقد جامعه‌شناختی رمان گورستان غریبان
۱۱۹ ۳.۲.۴ خلاصه‌ی رمان خوش آمدی
۱۲۱ ۱.۳.۲.۴ نقد جامعه‌شناختی رمان خوش آمدی
۱۲۸ ۴.۲.۴ خلاصه‌ی رمان کج کلاه و کولی
۱۳۰ ۱.۴.۲.۴ نقد جامعه‌شناختی رمان کج کلاه و کولی
۱۳۲ ۵.۲.۴ خلاصه‌ی رمان شکفتن باغ

۱۳۴ نقد جامعه‌شناختی رمان شکفتن باغ	۱.۵.۲.۴.
۱۳۵ خلاصه‌ی رمان دلداها	۶.۲.۴.
۱۳۹ نقد جامعه‌شناختی رمان دلداها	۱.۶.۲.۴.
۱۴۱ خلاصه‌ی رمان داداشیرین	۷.۲.۴.
۱۴۷ نقد جامعه‌شناختی رمان داداشیرین	۱.۷.۲.۴.
۱۵۱ خلاصه‌ی رمان رؤیا به رؤیا	۸.۲.۴.
۱۵۳ نقد جامعه‌شناختی رمان رؤیا به رؤیا	۱.۸.۲.۴.
۱۵۶ خلاصه‌ی رمان مادرم دوبار گریست	۹.۲.۴.
۱۶۰ نقد جامعه‌شناختی رمان مادرم دوبار گریست	۱.۹.۲.۴.
۱۶۵ فصل پنجم	۱.۵.
۱۶۶ مقدمه	۲.۴.
۱۶۷ بررسی عناصر داستان	۳.۵.
۱۶۷ پیرنگ	۲.۳.۵.
۱۶۸ پیرنگ در گورستان غریبان	۱.۲.۳.۵.
۱۷۰ شخصیت و شخصیت‌پردازی	۳.۳.۵.
۱۷۱ شخصیت و شخصیت‌پردازی در گورستان غریبان	۱.۳.۳.۵.
۱۷۶ حقیقت‌مانندی در داستان	۴.۳.۵.
۱۷۶ حقیقت‌مانندی در گورستان غریبان	۱.۴.۳.۵.
۱۷۷ درونمایه	۵.۳.۵.
۱۷۷ درونمایه‌ی گورستان غریبان	۱.۵.۳.۵.
۱۷۸ موضوع	۶.۳.۵.
۱۷۹ موضوع گورستان غریبان	۱.۶.۳.۵.
۱۷۹ زاویه‌ی دید	۷.۳.۵.
۱۸۰ زاویه‌ی دید در گورستان غریبان	۱.۷.۳.۵.
۱۸۱ صحنه و صحنه‌پردازی	۸.۳.۵.
۱۸۲ صحنه و صحنه‌پردازی در گورستان غریبان	۱.۸.۳.۵.
۱۸۶ گفتگو	۹.۳.۶.
۱۸۶ گفتگو در گورستان غریبان	۱.۹.۳.۵.
۱۸۹ سبک	۱۰.۳.۵.

۱۸۹ ۱.۱۰.۳.۵. تعریف سبک
۱۹۰ ۲.۱۰.۳.۵. سبک گورستان غریبان
۱۹۰ ۱.۲.۱۰.۳.۵. سبک‌شناسی لایه‌ای
۱۹۰ ۳.۱۰.۳.۵. لایه‌ی واژگانی سبک
۱۹۰ ۱.۳.۱۰.۳.۵. واژه‌گزینی
۱۹۳ ۴.۱۰.۳.۵. لایه‌ی نحوی سبک
۱۹۳ ۱.۴.۱۰.۵. وجهیت (مدالیته)
۱۹۵ ۱.۱.۴.۱۰.۵. وجهیت در فعل
۲۰۰ ۲.۱.۴.۱۰.۵. وجهیت در قید
۲۰۱ ۳.۱.۴.۱۰.۵. وجهیت در صفت‌های ارزش‌گذار
۲۰۳ ۵.۱۰.۳.۵. زمان
۲۰۳ ۶.۱۰.۳.۵. صدای دستوری و سبک
۲۰۴ ۱.۶.۱۰.۵. صدای فعال
۲۰۴ ۲.۶.۱۰.۵. صدای منفعل
۲۰۵ ۳.۶.۱۰.۵. صدای انعکاسی
۲۰۶ ۷.۱۰.۵. سطح زیانی
۲۰۶ ۱.۷.۱۰.۵. سطح واژگان
۲۰۶ ۱.۱.۷.۱۰.۵. اسم ذات / اسم معنی
۲۰۶ ۲.۱.۷.۱۰.۵. کاربرد صفات
۲۰۶ ۳.۱.۷.۱۰.۵. کاربرد واژگان محلی و بومی
۲۰۷ ۴.۱.۷.۱۰.۵. لغات کهنه و متداول
۲۰۷ ۵.۱.۷.۱۰.۵. عناصر برگزیده‌ی سبکی و گزینش خاص واژگان
۲۰۸ ۶.۱.۷.۱۰.۵. اطناب و ایجاز
۲۰۸ ۷.۱.۷.۱۰.۵. اصوات
۲۰۹ ۸.۱۰.۵. سطح نحوی
۲۰۹ ۱.۸.۱۰.۵. کوتاهی جمله‌ها
۲۰۹ ۲.۸.۱۰.۵. کاربرد جمله‌های محاوره و عامیانه
۲۱۰ ۳.۸.۱۰.۵. نکات نحوی و دستوری
۲۱۲ ۹.۱۰.۵. عناصر ادبی

۲۱۲.....	۱.۹.۱۰.۵. تشبیه و تشخیص.....
۲۱۴.....	۲.۹.۱۰.۵. استفاده از شعر.....
۲۱۷.....	۳.۹.۱۰.۵. کاربرد طنز.....
۲۱۸.....	۱۰.۱۰.۵. سطح فکری.....
۲۱۹.....	۱.۱۰.۱۰.۵. بار اجتماعی.....
۲۱۹.....	۲.۱۰.۱۰.۵. انتقاد از باورهای خرافی.....
۲۲۰.....	۱.۱.۵. لحن و لحن پردازی.....
۲۲۱.....	۱.۱.۱.۵. لحن و لحن پردازی در گورستان غریبان.....
۲۲۱.....	۱۲.۵. فضا و رنگ.....
۲۲۱.....	۱.۱.۲.۵. فضا و رنگ در گورستان غریبان.....
۲۲۳.....	۱.۳.۵. نماد و نمادگرایی.....
۲۲۴.....	۱.۱.۳.۵. نماد و نمادگرایی در گورستان غریبان.....
۲۲۶.....	فصل پنجم: نتیجه گیری.....
۲۲۷.....	۱.۶ نتیجه گیری.....
۲۲۰.....	منابع.....

چکیده

هدف پژوهش حاضر آن است تا ابتدا ابراهیم یونسی و آثار او معرفی شود و همچنین با تحلیل داستان‌هایش ساختار کلی آثار وی را بررسی کنیم.

با بررسی رمان‌های ایشان، این نکته دریافت می‌شود که یونسی همانگونه که مترجم ممتازی است، می‌توان با معرفی جایگاه واقعی آثارش، او را به عنوان رمان‌نویس برجسته‌ای هم شناخت.

یونسی با تألیف کتاب ارزشمند «هنر داستان نویسی»، خدمتی ارزنده در راه آموزش و تدوین شیوه‌ای علمی و کاربردی، در این نوع ادبی، به جامعه‌ی جوان داستان نویس کشور ارائه کرد؛ اقدامی که در کنار ترجمه‌ی آثار سترگ داستانی در ادبیات جهان به عنوان مکملی برای آموزش این شیوه هرچه کامل‌تر گشت. ترجمه‌ی آثاری که علاوه بر کمک به داستان‌نویسان برای پیش‌رو داشتن نمونه کارهایی اصیل، موجب آشنایی علاقمندان به ادبیات سرزمین‌های دیگر را نیز در ایران فراهم آورد.

در فصل چهارم به نقد و بررسی فرم و محتوای رمان‌های یونسی پرداخته‌ایم و پس از بررسی، بازتاب اندیشه‌های او را در آثارش همراه با ذکر شواهد آورده‌ایم. یونسی نویسنده‌ای کردزبان است، با مسائل خاص منطقه و مردمش؛ نمود این تعلق، جدا از نشان دادن تعهد نویسنده، آثارش را در میان ادبیات اقلیمی دارای چهره‌ای ممتاز کرده است.

در فصلی دیگر از تحقیق به نظریه‌های ابراهیم یونسی در باب داستان و متعلقاتش پرداخته‌ایم. در این بخش سعی شده است با کمک کتاب هنرداستان نویسی، همچنین استخراج سایر نظریات ایشان در

این باب که در خلال مصاحبه‌های پراکنده آمده بود، چهره‌ی دقیق‌تری از آراء و نظریات ایشان ارائه دهیم.

پس از مطالعه‌ی رمان‌های یونسی، متوجه شدیم آثار ایشان، دارای پس‌زمینه‌های قوی تاریخی و سیاسی است، و همین امر گرایش ایشان را به مکتب واقع‌گرایی نشان می‌دهد. انتخاب آثار ترجمه شده توسط ایشان گواه دیگری بر این سخن است.

کلیدواژه: ابراهیم یونسی، رمان، رمان اجتماعی، نقد جامعه‌شناختی، عناصر داستان، بوطیقای داستان نویسی

پیشگفتار

پژوهش حاضر، نوشتاری است در خصوص آثار و خدمات ابراهیم یونسی، از منظر ویژگی‌های جامعه‌شناختی و عناصر داستان در رمان‌های نوشته شده توسط ایشان، همچنین بررسی کتاب ارزشمند هنر داستان‌نویسی به عنوان اولین کتاب مدون در عرصه‌ی داستان‌نویسی و نیز آشنایی با نظریات ایشان در جایگاه فردی صاحب نظر درباره‌ی این نوع ادبی در ایران.

بررسی آثار ترجمه شده، همچنین خدماتی که ایشان در این مسیر به ادبیات و فرهنگ کشور ارائه دادند در این مجال نمی‌گنجد، و خود تحقیق مستقل دیگری می‌طلبد؛ ما در این تحقیق صرفاً به ذکر و دسته‌بندی آثار ترجمه شده بسنده کرده‌ایم.

در فصل اول پس از مقدمه‌ای کوتاه، به بیان مسئله، بیان فرضیه‌ها، پیشینه، روش و شیوه‌ی تحقیق و در پایان به ساختار کلی آن اشاره کرده‌ایم.

فصل دوم منحصراً اختصاص به گونه‌ی ادبی رمان دارد و به تعریف‌هایی از رمان، و مقایسه‌ی آن تعاریف، با تعریفی از یونسی پرداخته‌ایم. و نکته‌های آن را بررسی کرده‌ایم. همچنین به دلیل اینکه گرایش یونسی در رمان‌هایش به موضوعات سیاسی و اجتماعی پررنگ‌تر است و در دسته‌ی رمان‌های اجتماعی قرار می‌گیرند، موجزی در باب سیر این‌گونه رمان در ایران و جهان، همچنین بخشی از آراء برجسته‌ترین جامعه‌شناسان ادبیات آورده‌ایم. هدف از ذکر مختصری از اوضاع سیاسی ایران در دوره-ی مشروطه و پهلوی، به این دلیل است که برای شناخت بهتر ادبیات، بایستی به جریان‌های اجتماعی آگاه بود.

در فصل سوم با توجه به آثار یونسی و همچنین مصاحبه‌هایی که در دسترس داشته‌ایم، آراء و نظریات او را بررسی کرده‌ایم، و در باب گرایش یونسی به مکتب واقع‌گرایی و دلایل بی‌توجهی او به دیگر مکاتب ادبی، همچنین بررسی روش و محتوای کتاب هنر داستان‌نویسی و بازتاب این اثر در

رمان‌های نویسنده، ترجمه و چگونگی نگاه او به این فن در ایران، ادبیات اقلیمی و میزان این توجهش به آن، در آثار، و دیگر آراء او در باب نقد و نویسندگی، خواننده، فرم و محتوای رمان مطالبی ذکر شده است.

در فصل چهارم یکی از آثار یونسی -گورستان غریبان- به دلیل دارا بودن بیشترین ویژگی‌های سبکی از نویسنده برای بررسی عناصر داستان انتخاب شده است. در این قسمت که بر مبنای کتاب عناصر داستان از جمال میرصادقی نوشته شده است، به صورت مفصل‌تر، ویژگی‌های سبکی رمان را برشمرده‌ایم. اگرچه می‌توان رابطه‌ی دوجانبه‌ی ادبیات و جامعه را از زوایای گوناگون نگریست، اما پیوند محکم تحولات اجتماعی و نوع ویژه‌ی رمان از نگاه یونسی مورد توجه نگارنده بوده است و پس از بررسی عناصر، به دلیل اهمیت نگاه یونسی به رمان رئالیستی به عنوان ابزاری برای بازتاب و بازآفرینی مسائل اجتماعی، تمام رمان‌های نویسنده را که بالغ بر نه اثر است، خلاصه کرده‌ایم، و به نقد جامعه شناختی آن‌ها پرداخته‌ایم.

رمان‌های یونسی که در سایه‌ی ترجمه‌های درخشانش، تا اندازه‌ای از نگاه‌ها دور مانده است، بازتاب وقایعی است که برای انسان معاصر کرد رخ داده است. رمان‌های یونسی روایت برخورد حاکمان سیاسی وقت است، که قوم کرد را در سرزمینشان طفیلی می‌پنداشته‌اند و از هیچ جنایتی در راستای ظلم به آنان و کشتار و شکنجه‌شان فروگذار نکرده‌اند.

در واقع موضوع اصلی رمان‌های یونسی داستان شوخی‌های تلخ تاریخ با انسان‌هاست، و یونسی به سراغ قوم و زادگاه خود رفته است، به این طریق صبغهی پررنگ اقلیمی داستان‌هایش به ویژگی سبکی این آثار تبدیل شده است.

فصل اول:

مقدمه

۱.۱. مقدمه

فعالیت‌های ابراهیم یونسی در عرصه‌ی داستان‌نویسی، آغازی طلایی برای این نوع ادبی محسوب می‌شود. در واقع، یونسی با نگارش « هنر داستان نویسی » سنگ بنای این روند تازه را در کشور نهاد. این کتاب تا ربع قرن، یگانه کتاب آموزشی داستان نویسی در ایران بود. آثار بعدی او نیز هر یک به نوعی گشودن پنجره‌ی تازه‌ای به ادبیات داستانی به حساب می‌آیند. تنوع و کیفیتی که در آثار یونسی مشاهده می‌شود، نشان از توانایی و تعهد او به کارش است. یونسی که قریب به پنجاه سال از عمر خود را صرف نوشتن و ترجمه‌ی متون مختلف کرده است، خدمت شایان توجهی به ادب و فرهنگ این مرز و بوم کرد. در بسیاری از رشته‌ها، کتاب‌های او، نخستین آثار ترجمه شده در آن شاخه است؛ علاوه بر این، یونسی با نگارش نه‌رمان، با موضوعات خاصی که تماماً به انسان معاصر کرد بازمی‌گردد، از توجه به ملت و سرزمین‌اش غافل نمانده است، و همین گرایش به زادگاه، به آثارش رنگ و بوی اقلیمی خاصی بخشیده است، که او را در این حیطه نیز صاحب سبک کرده است.

ما در این تحقیق برآنیم تا ابتدا ابراهیم یونسی و آثار او را معرفی کنیم، سپس با تحلیل داستان‌هایش، ساختار کلی آثار، همچنین جایگاه او را در عرصه‌ی داستان نویسی معاصر کشور بررسی کنیم.

۱.۱.۱ مسئله پژوهش

سؤال‌هایی که از دلایل اصلی برای انجام این پژوهش محسوب می‌شود و در واقع این پژوهش درصدد پاسخ‌گویی به آنهاست، چنین مطرح می‌شود:

-داستان‌های یونسی از لحاظ عناصر داستان چه ویژگی‌هایی دارند؟

-داستان‌های ابراهیم یونسی از لحاظ رویکردهای نقد ادبی چه ویژگی‌هایی دارند؟

- آیا ابراهیم یونسی در نوشتن داستان‌های خود پیرو مکتب یا نظریه‌ی خاصی بوده است؟

- آیا ابراهیم یونسی در نوشتن داستان‌های خود از کتاب دیگرش «هنر داستان نویسی»

استفاده کرده است و آیا میان داستان‌های او و نظریات مطرح شده در این کتاب ارتباطی هست؟

- داستان نویسی ابراهیم یونسی در ادبیات معاصر ایران چه جایگاهی دارد؟

- آیا آثار ابراهیم یونسی را می‌توان از مقوله‌ی ادبیات اقلیمی به شمار آورد؟ چرا و به چه

دلایلی؟

۲.۱.۱. بیان فرضیه‌ها و ضرورت پژوهش

- به نظر می‌آید ابراهیم یونسی در داستان‌های خود به مکتب رئالیسم گرایش دارد و اغلب داستان‌های او به دلیل رنگ محلی‌شان و پرداختن به مسئله‌ای خاص، صبغه‌ی اقلیمی دارد.

- داستان‌های ابراهیم یونسی تحت تأثیر کتاب دیگرش «هنر داستان نویسی» قرار دارد.

- هر چند ابراهیم یونسی از شمار نویسندگان طراز اول ادبیات معاصر نیست، اما به دلایل مختلف از جمله رنگ اقلیمی و محتوای انتقادی آثارش، نویسنده‌ای برجسته به شمار می‌آید.

۳.۱.۱. پیشینه‌ی پژوهش

درباره‌ی این موضوع تا کنون تحقیق مستقلی صورت نگرفته است، و فقط به هنگام در گذشت نویسنده نوشته‌ها و مقالاتی پراکنده در برخی نشریات و مجله‌ها به چاپ رسیده است که غالباً در باب بزرگداشت ایشان بوده و جنبه‌ی تحلیلی نداشته‌اند.

۱- دستغیب، عبدالعلی (۱۳۷۶). گورستان غریبان، صحنه‌های اندوهبار زندگی خلق، گزارش، ش

۲- [...] (۱۳۷۷). گفتگو با ابراهیم یونسی، چیستا، ش ۱۵۰. تیر

۳- [...] (۱۳۷۸). گفتگو، دو کتاب شاخص، جهان کتاب، ش ۸۷ و ۸۸. مهر

۴- بیات، کاوه (۱۳۹۱). ابراهیم یونسی و مطالعات کردی. جهان کتاب. ش ۲۱ و ۲، سال هفدهم.

فروردین و اردیبهشت

۵- سلطانی، محمد علی (۱۳۹۱). یادى از ابراهیم یونسی. بخارا. سال پانزدهم. ش ۱۵ و ۱۶.

خرداد-شهریور

۴.۱.۱. روش و شیوه‌ی پژوهش

روش به کار رفته در این پژوهش، روش تحلیلی و نقد جامعه‌شناسانه است. بدین شرح که ابتدا منابع و مباحث نظری مورد نیاز برای نوشتن فصول دوم و سوم، با یاری استادان محترم راهنما و مشاور تهیه و مطالعه شد و نکات لازم به صورت برگه‌نویسی، استخراج و در موضوعات متناسب دسته‌بندی شد؛ در فصل سوم بوطیقای داستان‌نویسی ابراهیم یونسی با استناد به آثار نویسنده و نیز مصاحبه‌های پراکنده‌ای که از او به جای مانده بود، به نگارش درآمد.

برای نگارش فصل چهارم پس از مطالعه‌ی تمامی رمان‌های نویسنده، با کمک چند کتاب تاریخی مرتبط، نقد جامعه‌شناختی آثار انجام شد؛ همچنین یکی از رمان‌ها که از مجموع رمان‌ها، جزء چند اثری بود که ویژگی‌های داستانی آن پررنگ‌تر می‌نمود، برای بررسی عناصر داستان انتخاب شد. و در انتها در فصل پنجم جایگاه ابراهیم یونسی به عنوان محقق و رمان‌نویس در عرصه‌ی داستان‌نویسی معاصر ایران مشخص شده است، همچنین میزان تقید نویسنده به اصول نظری خویش بررسی گشته است.

۵.۱.۱. ساختار پژوهش

متن اصلی نوشتار در فصل چهارم طرح ریزی شده است که مطالب ارائه شده در هر یک از

این فصل‌ها به شرح زیر می باشد:

فصل اول: این فصل به مقدمه و مطالب کلی مرتبط با نوشتار اختصاص دارد. مقدمه شامل

مباحثی است که به ترتیب عبارتند از: خلاصه‌ای از مسئله مورد پژوهش، بیان فرضیه‌ها و ضرورت

پژوهش، معرفی پیشینه‌ی پژوهش، بیان روش و شیوه به کار گرفته شده در این پژوهش و بیان ساختار پژوهش.

فصل دوم: این فصل شامل تعاریفی از رمان و رمان اجتماعی است. همچنین مطالبی در باب زندگی و آثار نویسنده‌ی مورد مطالعه در این فصل آورده شده است.

فصل سوم: در این فصل به بررسی آراء و نظریه‌های ابراهیم یونسی در باب داستان و مطالب مربوط به آن پرداخته شده است.

فصل چهارم: در این فصل با توجه به پس زمینه‌های تاریخی برجسته و نیز اشاره با آداب و رسوم مناطق خاصی که داستان‌های یونسی در آنها رخ داده است، به نقد جامعه شناختی آثار پرداخته‌ایم. و در ادامه، بررسی عناصر یکی از داستان‌ها آورده شده است.

فصل پنجم شامل تأثیرات آراء و نظریات یونسی بر رمان‌هایش، گرایش و جهت‌گیری‌های ایشان نسبت به مکتب ادبی خاص و همچنین جایگاه ایشان در این عرصه شرح داده شده است.

فصل دوم:

کلیات

۱.۲. زندگی نامه و کتابشناسی ابراهیم یونسی

۱.۱.۲. زندگی نامه

کودکی:

زنده یاد ابراهیم یونسی نویسنده، مترجم و محقق در دوازدهم خرداد (خود یونسی در گفتگویی که با مجله‌ی چیستا انجام داد، این تاریخ را یازدهم خرداد ذکر می‌کند)، سال ۱۳۰۵ش در شهر بانه - قصبه‌ی آن روز - یکی از شهرهای مرزی کردستان به دنیا آمد. اما یونسی خود در صحت این تاریخ شک دارد. «بیست و هفت رمضان است، سال هزار و ...بقیه‌اش را نمی‌دانم... آن‌ها هم نمی‌دانند. مادر بزرگ فقط می‌گوید بیست و هفت رمضان - و همیشه هم با تعجب - که با این حال چرا این همه ناهل! بیست و هفت رمضان سال هزار و ... روز تولد من است...» (یونسی، ۱۳۸۲: ۵).

پدرش سلیمان خان، نواده‌ی یونس خان از خوانین محلی بود. اما مادرش دختر رعیتی ساده بود: «شجره‌ی انساب اقوام بابا و زن‌بابا و دیگران، با خطوط مشخص و مقادیر زیادی علائم و نشان قراردادی و شروح مفصل، [...]، تر و تازه از زیر دستگاه اوزالید خیال بیرون می‌آید - خطوط شاخه‌ای از شجره‌ی من آنجا که به مادرم مربوط می‌شود - در این نقشه نگرفته است. مال همه‌ی قوم و خویش‌ها، برادر و خواهرها پررنگ و رنگی، مال من خالی! و همین آستر کرباسی، تمام زرق و برق رویه‌ی اطلس را از نمود می‌افکند» (همان، ۳۶۰)؛ یونسی در دو سالگی از داشتن مادر محروم شد: «یک روز وضع خانه غیرعادی شد، حیاط و ایوان پر جمعیت بود، خاله فرشته و خاله رعنا بر بالین